

Viktor SYTNYK

postgraduate,

Borys Grinchenko Kyiv University,

ORCID ID: 0009-0002-6611-5460

Ukraine

КНИЖКОВІ SUMMARIES В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ МОНЕТИЗАЦІЇ

Перекази популярних книг існують на ринку вже доволі давно і продовжують розвиватися: від часів, коли перші самарі почали з'являтися в Інтернеті й до сьогодні, коли деякі самарі-компанії коштують сотні мільйонів доларів.

Книжкові самарі – це короткі навчальні матеріали, які містять ключові ідеї популярних книг (найчастіше нон-фікшн). Це статті, подкасти чи відео, розміщені на сайтах, в застосунках, соціальних мережах тощо.

Найбільше самарі створюють великі онлайн-сервіси, такі як Blinkist, Headway, GetAbstract, Sumizeit, Instaread, Soundview, StoryShots та багато інших. Ці сервіси пропонують користувачам придбати передплату та отримати доступ до бібліотеки навчальних текстів, аудіо та відео.

Самарі набувають дедалі більшої популярності на фоні зростання тренду мікронавчання. Це новий підхід до освіти, що полягає у швидкому вивчення інформації малими фрагментами з використанням тексту, зображень, аудіо, відео та, нерідко, інтерактивних елементів. Власне, сьогодні термін самарі нерозривно пов'язаний з цим явищем. Самарі-сервіси – не лише майданчики з оглядами книг, а інтерактивні освітні застосунки. В них користувач може ставити цілі, відповідати на питання, проходити випробування, писати замітки тощо. Ці програми досліджують інтереси користувача й на їх основі надають рекомендації. Їхній продукт – знання, а не лише книжкові самарі. Погляньмо на слогани цих компаній: «More knowledge in less time» (Blinkist), «Know better. Do better» (GetAbstract), «Fun & Easy Growth» (Headway) тощо. Вони надають освітні

послуги не лише користувачам, а й бізнесу зі спеціальні тарифами для працівників компаній.

Згідно з дослідженням MarketsandMarkets світовий ринок мікронавчання зростає від \$1.9 млрд у 2019 р. до \$2.7 млрд у 2024 р.¹, а за даними компанії Future Market Insights, світовий ринок мікронавчання у 2022 р. коштував \$2.1 млрд, у 2026 р. очікувана вартість складатиме \$3.2 млрд, а у 2032 р. – \$6.3 млрд².

Авжеж, мікронавчання має різноманітні форми і книжкові самарі це лише одна з них. Наприклад, український застосунок Impulse містить ігрові вправи для розвитку мозку і, до речі, минулоріч зріс до 30 млн завантажень і 5 млн користувачів на місяць³. У цій статті ми зосередимося саме на книжкових самарі в контексті культури читання та придбання цифрового контенту, а не на мікронавчанні в цілому.

Самарі-сервіс Headway, який ми вже згадували, теж український. За минулий рік застосунок зріс до 16 млн завантажень і наразі має понад 3.5 млн користувачів на місяць⁴. Основний ринок для Headway – США (до 50 % завантажень), а української версії додаток ще не має. В рейтингу застосунків App Store в Україні він наразі посідає лише 129 сходинку в категорії «Освіта».

За даними Forbes українські EdTech-стартапи Headway та Impulse за минулий рік сукупно принесли своїм власникам приблизно \$40–50 млн⁵.

Україномовних самарі в Інтернеті ще доволі мало. Погляньмо на тих, хто їх створює.

Онлайн-сервіс Kyivstar Business Hub (hub.kyivstar.ua)⁶ має розділ «Огляди книг», де розміщено близько 100 самарі з бізнесу, економіки, психо-

1 MarketsandMarkets. (2019). Microlearning Market Growth Drivers & Opportunities. Retrieved from: <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/microlearning-market-127184631.html>

2 Future Market Insights. (2022). Microlearning Market Outlook (2022–2032). Retrieved from: <https://www.futuremarketinsights.com/reports/microlearning-market>

3 Melnyk, T. (2023). How many downloads does Impulse and Headway have — Forbes.ua. Retrieved from: <https://forbes.ua/news/naybilsh-zavantazhuvaniy-dodatok-2022-roku-impulse-mae-5-mln-aktivnikh-misyachnikh-koristuvachiv-z-30-mln-zavantazhen-02032023-12105>; Melnyk, T. (2023). Why the country's most difficult year turned into its most successful for Headway — Forbes.ua. Retrieved from: <https://forbes.ua/innovations/desyatki-milyoniv-na-mikronavchanni-chomu-nayskladnishi-rik-v-istorii-kraini-stav-nayuspishnishim-dlya-ukrainskogo-startapu-headway-06022023-11728>

4 Ibid.

5 Melnyk, T. (2023). How many downloads does Impulse and Headway have — Forbes.ua. Retrieved from: <https://forbes.ua/news/naybilsh-zavantazhuvaniy-dodatok-2022-roku-impulse-mae-5-mln-aktivnikh-misyachnikh-koristuvachiv-z-30-mln-zavantazhen-02032023-12105>; Melnyk, T. (2023). Why the country's most difficult year turned into its most successful for Headway — Forbes.ua. Retrieved from: <https://forbes.ua/innovations/desyatki-milyoniv-na-mikronavchanni-chomu-nayskladnishi-rik-v-istorii-kraini-stav-nayuspishnishim-dlya-ukrainskogo-startapu-headway-06022023-11728>

6 Kyivstar Business Hub. Retrieved from: <https://hub.kyivstar.ua>.

логії та культури. Їх можна безкоштовно читати на сайті або завантажити в PDF і EPUB. Кожен огляд має аудіоверсію, яку можна прослухати на сайті. Проект діє за підтримки Kyiv-Mohyla Business School.

Міжнародна бізнес-школа Laba (l-a-b-a.com)⁷ також має на сайті розділ «Огляди книжок», де розміщено лише 12 самарі-публікацій. Компанія використовує їх для просування своїх курсів.

Сайт Самоосвіта (samoosvita.in.ua)⁸ має розділ «Конспекти книг», де розміщено близько 100 самарі з саморозвитку, психології, фінансів тощо. Їх можна читати на сайті безкоштовно.

Є ресурси, які публікують короткі рецензії та огляди книг, схожі радше на розширені анотації, ніж на самарі (mind.ua, management.com.ua, blog.kniga.biz.ua тощо).

Всі ці сайти містять безкоштовні самарі, тобто їх розробники можуть заробити на них лише завдяки монетизації сайту або просування своїх послуг. Як бачимо на прикладі іноземних сервісів, для введення передплатної моделі необхідно створити бібліотеку зі, щонайменше, кількох тисяч самарі та, бажано, мобільний застосунок.

Заслуговує на окрему увагу російськомовний сервіс Summaries (summaries-15min.com)⁹, розробники якого вже анонсують появу україномовної версії. Таким чином Summaries стане першим застосунком в App Store з україномовними самарі.

Отже самарі в Україні ще малопоширені. Власне, слово самарі на згаданих сайтах не згадується: замість нього зазвичай вживають слово «огляд» чи «конспект». Погляньмо (рис. 1) на дані з сервісу Google Trends щодо пошукових запитів за нашою темою в Україні (останні 5 років).

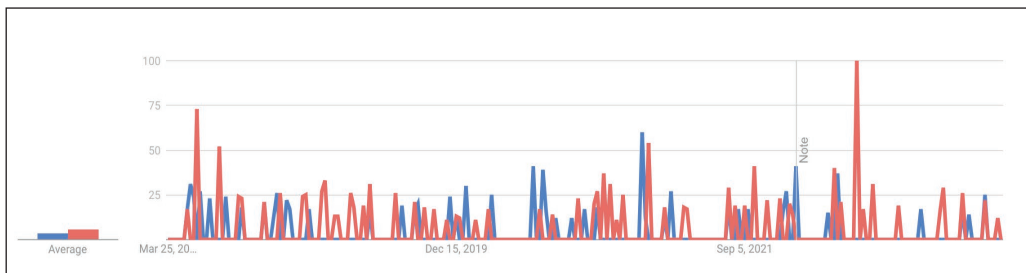

Рис. 1. Пошукові запити: «самарі» (синій) та «огляд» (червоний)

7 Міжнародна бізнес-школа Laba. <https://l-a-b-a.com/uk>.

8 Сайт Самоосвіта. <https://samoosvita.in.ua>

9 Summaries, <https://summaries-15min.com>.

Порівняння пошукових запитів «самарі» та «огляд» (українською мовою) в категорії «Books & Literature». Як бачимо, інтерес тримається між позначками 0 % і 25 % з періодичними піднесенням догори. Розширена статистика за регіонами показує, що запит «самарі» в Україні майже ніколи не вживають щодо книжкових оглядів. Пересвідчуємося в цьому здійснивши такий пошуковий запит (рис. 2).

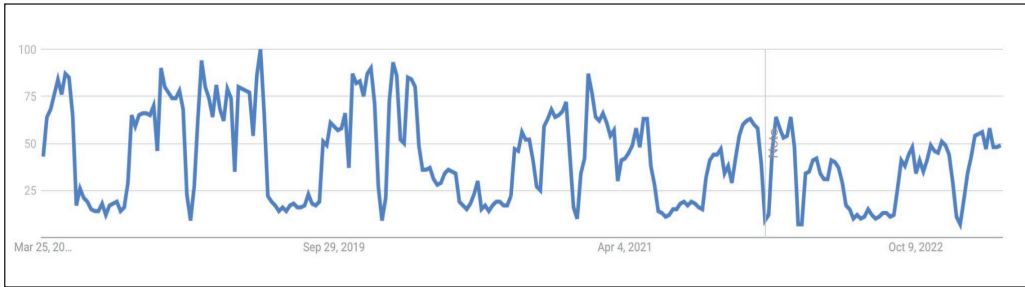

Рис. 2. Пошуковий запит «скорочено»

Дані про пошуковий запит «скорочено» (українською мовою) в категорії «Books & Literature». Як бачимо, інтерес має велику амплітуду, яка збігається з семестрами навчання у школярів та студентів. Вони нерідко користуються ресурсами зі скороченими текстами художніх творів (наприклад, безкоштовною бібліотекою ukrlib.com.ua). Теоретично, їх теж можна віднести до самарі, але зазвичай, в контексті мікронавчання, терміном «самарі» називають саме перекази нон-фікшну.

Варто зазначити, що ці графіки показують лише тенденцію, а не популярність пошукового запиту загалом.

Спробуймо проаналізувати перспективність книжкових самарі для України. Перспективність самарі можна опосередковано оцінити проаналізувавши розвиток е-книг, оскільки його тенденції виявляють культуру читання і плати за цифровий контент. За останні роки в Україні збільшується кількість застосунків з ліцензованими е-книгами та аудіокнигами (Librarius, Abuk, Chytanka, Yakaboo та інші). Попит на них поступово зростає, зокрема завдяки програмам державних субсидій, які українці можуть витратити на придбання е-книг.

Спершу звернімося до дослідження «Reading in the context of media consumption and life construction» (УІК, 2020). За даними дослідження 39 % українців надають перевагу контенту, який можна прочитати швидко, 13 % – люблять заглиблюватися в контент, а ще

41 % – обидва види контенту. Загалом 52 % читають для задоволення, а 25 % – для самоосвіти. Нон-фікшн жанри у 2020 р. читали до 50 % респондентів. Як вказують автори дослідження, головним бар'єром для читання серед українців є: «зміст книги, яка не зацікавила з перших сторінок»¹⁰.

Дані показують, що культура споживання цифрового контенту в Україні, особливо е-книг, лише формується. Згідно з дослідженням «The Ukrainian Book Market» (УІК, 2021), 69 % користувачів е-книг завантажують їх безкоштовно (піратські ресурси), 4 % – купують їх на спеціалізованих сайтах і лише 2 % – оформлюють передплату на е-книги¹¹. Попри це, ми вже маємо доволі розвинені книжкові сервіси. Наприклад, застосунок з е-книгами Librarius¹², який вже запровадив модель передплати (від \$4.99 за місяць або \$23.99 за пів року). Для порівняння, Blinkist¹³ коштує \$7.49 за місяць (\$89.99 за рік), а Sumizeit¹⁴ – \$5 за місяць (\$50 за рік). Тобто це цілком співставні цифри.

За словами Антона Мартинова, засновника видавництва Laboratoria та сервісу Librarius, зараз е-книги в Україні зростають швидко, але ринок ще несформований: «Видавцям варто створювати аудіо- та електронні книги. Ковід показав, що вони мають стати маст-хевом, а повномасштабна війна – що без них не буде диверсифікації і майбутнього» (з інтерв'ю Forbes)¹⁵.

Сьогодні ми ще не маємо україномовного самарі в наших смартфонах, але за підсумками нашого дослідження можемо припустити, що він має перспективи для зростання і спершу – на вже діючих платформах. Зважаючи на те, що культура читання та придбання цифрового контенту в Україні лише формується, створення суто українського сервісу для читання самарі є ризикованою інвестицією, тому найдоцільнішим шляхом є поява української версії Headway та інших самарі застосун-

10 Ukrainian Book Institute. (2020). Reading in the context of media consumption and life construction. Kyiv, Ukraine: Shurenkova, A., Volosevych, I. Retrieved from: <https://ubi.org.ua/uk/activity/doslidzhennya/doslidzhennya-2020>.

11 Ukrainian Book Institute, Livres Canada Books. (2021). The Ukrainian Book Market: Prospects and Opportunities. Ottawa, Canada. Retrieved from: <https://ubi.org.ua/uk/activity/doslidzhennya/doslidzhennya-2021>

12 Librarius. <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.librarius.app&hl=ru&gl=US>.

13 Blinkist. <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.blinkslabs.blinkist.android&hl=uk&gl=US>.

14 Sumizeit. <https://www.sumizeit.com/>.

15 Karmanska, Y. (2023). How the war changed the book market in Ukraine. Interview by Anton Martynov — Forbes.ua. Retrieved from: <https://forbes.ua/company/nash-choven-ne-potonuv-koli-v-ukraini-bude-bilshe-2-mln-chitachiv-a-knizhkoviy-rinok-doroste-do-polshchi-intervyu-iz-vidavtsem-antonom-martinovim-04012023-10887>.

ків. Українці майже не знайомі з самарі, тому поширення і монетизація цього контенту в нашій країні потребуватиме часу. Однак світ задає тенденцію зростання.

Висновки. Книжкові самарі у світі активно розвиваються разом з трендом мікронавчання. Ринок мікронавчання поступово зростає і зростатиме.

Основною формою монетизації самарі є читання за передплатою в мобільному застосунку, але ця модель потребує значної кількості назв у сервісі. Культура читання та придбання цифрового контенту в Україні поступово зростає, а тому, за прикладом інших країн, ми можемо розраховувати на появу україномовних версій популярних самарі застосунків.

Поки книжкові самарі в Україні ще малопоширені та представлені лише розділами на деяких бізнес-ресурсах а у досліджених міжнародних самарі сервісах не виявлено україномовного контенту. Саме слово «самарі» ще майже невідоме для українців. Водночас українські EdTech-стартапи досягають значних успіхів за кордоном, зокрема на ринку США, тому перенесення досвіду та можливостей цих компаній на ринок України може бути доцільним.

DOI: 10.51587/9798-9866-95945-2023-012-182-187